

Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto (engl. Asylum, Migration and Integration Fund, AMIF)

ESITYS EU:N TURVAPAIKKA-, MAAHANMUUTTO- JA KOTOUTTAMISRAHASTON TOIMEENPANOSUUNNITELMAKSI 2025-2026

Tausta

EU:n turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastolle on laadittu ohjelmakaudelle 2021–2027 rahastoa koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1147 artiklan 16 edellyttämä ohjelma. Ohjelma on strateginen asiakirja, jossa kuvataan yleisesti kansalliset tarpeet rahaston toimialalla, niitä koskevat tavoitteet, suunnitellut toimet, odotettavissa olevat tulokset ja tuloksellisuutta mittaavat indikaattorit ohjelmakauden aikana sekä suunniteltu rahoituksen jakautuminen.

Tänä vuonna ohjelmaa päivitettiin. Vuonna 2024 ohjelmaan tehdyn ohjelmakauden väliarvioinnin seurauksena rahastoa koskevan asetuksen (EU) 2021/1147 17 artiklan perusteella ohjelmaan lisättiin komission Suomelle osoittama lisärahoitus. Ohjelmaan lisättiin myös komission rahaston temaattisesta välineestä osoittama erityistoimirahoitus EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen (paktin) toimeenpanon valmistelua ja toimeenpanoa varten. Lisäksi ohjelmaa päivitettiin vastaamaan hallitusohjelman kirjauksia ja ajankohtaisia tarpeita.

Euroopan komissio hyväksyi turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston Suomen ohjelman muutoksen 13.11.2025. Valtioneuvosto on hyväksynyt ohjelmanmuutoksen 25.9.2025.

Sisäasioiden rahastoja ohjelmakaudella 2021–2027 koskevan lain (1125/2021) 5 §:n ja rahastoja koskevan valtioneuvoston asetuksen (119/2022) 3 §:n mukaan sisäministeriö valmistelee seurantakomiteaa kuultuaan ehdotuksen ohjelmaa täytäntöönpanevaksi toimeenpanosuunnitelmaksi. Toimeenpanosuunnitelman avulla halutaan varmistaa rahaston ohjelman suunnitelmallinen ja vaikuttavuuteen tähtäävä toimeenpano sekä kuvata ohjelman toimeenpanon etenemistä. Toimeenpanosuunnitelma laaditaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan ja sitä päivitetään vähintään kerran vuodessa.

Toimeenpanosuunnitelma on laadittu yhteistyössä rahaston toimeenpanon kannalta oleellisten hallinnonalojen ja sidosryhmien kanssa, huomioiden ohjelmaan tehdyt muutokset. Toimeenpanosuunnitelman 2025–2026 luonnos on käsitelty rahaston seurantakomitean kirjallisessa menettelyssä 26.-29.8.2025. Toimeenpanosuunnitelman hyväksyy sisäministeriö.

Toimeenpanosuunnitelman keskeinen sisältö

Toimeenpanosuunnitelma sisältää kuvaukset ohjelman mukaisista avustettavista toimista, niiden keskeisistä päämääristä ja päämäärien edistämiseksi tuettavasta toiminnasta sekä toiminnan tulostavoitteista ja mittareista. Toimeenpanosuunnitelmassa annetaan myös kuvaus mahdollisista avustuksen saajista, myönnettävistä avustusosuuksista sekä muusta EU-rahoituksesta, jonka kanssa toimintaa yhteensovitetään. Lisäksi toimeenpanosuunnitelmassa voidaan määritellä toimien hakuun avaamisen aikataulu sekä tarvittaessa ohjelmaan sisältyvän rahoituksen tarkempi kohdentaminen. Toimeenpanosuunnitelman ensimmäisestä päivityksestä lähtien suunnitelma sisältää myös kuvauksen ohjelman toimeenpanon etenemisestä.

Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston tavoitteena on edistää muuttovirtojen tehokasta hallintaa sekä yhteisen turvapaikkapolitiikan ja yhteisen maahanmuuttopolitiikan täytäntöönpanoa, lujittamista ja kehittämistä. Rahasto jakaantuu neljään rahastoa koskevassa EU-asetuksessa määriteltyyn erityistavoitteeseen, mutta Suomen ohjelman mukaisesti rahoitusta avataan haettavaksi hakujen kautta vain kolmen ensimmäisen erityistavoitteen kautta. Erityistavoitteessa 4 hyödynnetään rahaston komission hallinnoimasta osuudesta saatavaa erillisrahoitusta, joka kanavoidaan pakolaisten uudelleensijoittamismenettelystä ja pakolaisten kuntaan sijoittamisesta vastaavien viranomaisten toimintaan. Erillisrahoitusta on ohjelmakauden alkuvuosina hyödynnetty myös turvapaikanhakijoiden sisäisiin siirtoihin osana jäsenmaiden välisiä solidaarisuustoimia.

Erityistavoitteen 1 puitteissa vahvistetaan ja kehitetään Euroopan yhteisen turvapaikkajärjestelmän kaikkia näkökohtia, myös sen ulkoista ulottuvuutta. Ohjelman muutoksessa ohjelmaan lisättiin Pakti ja Ukraina -erityistoimi, jonka puitteissa toteutetaan paktia koskevan kansallisen täytäntöönpanosuunnitelman mukaisia toimenpiteitä. Lisäksi ohjelmassa täsmennettiin, että kolmansien maiden kansalaisille kohdennetut tukitoimet voivat sisältää ukrainalaisten tarpeisiin vastaavia, esimerkiksi mahdolliseen tilapäisen suojelun päättymiseen liittyviä neuvonta- ja tukitoimia. Ohjelmasta poistettiin uudelleensijoittamisen laadun ja tehokkuuden arvioimista koskeva toimi sekä yksityismajoituksessa olevien asiakkaiden tukemista koskeva toimi. Lisäksi ohjelmasta poistettiin viittaus vastaanottokeskuksissa toteutettavaan työ- ja opintotoimintaan. Kiintiöpakolaisten valintamenettelyiden kehittämistä koskeva toimi päivitettiin. Vastaavat kirjaukset tehdään toimeenpanosuunnitelmaan.

Erityistavoitteen 2 puitteissa vahvistetaan ja kehitetään jäsenvaltioihin suuntautuvaa laillista muuttoliikettä niiden taloudellisten ja sosiaalisten tarpeiden mukaisesti ja edistetään kolmansien maiden kansalaisten tehokasta kotouttamista ja sosiaalista osallistamista. Ohjelman muutoksessa erityistavoitteen kuvausta täsmennettiin niin, että se vastaa hallitusohjelman mukaisia prioriteetteja. Kotoutumistoimissa painotetaan maahan muuttaneiden omaa vastuuta, kieliopintoja, yhteiskuntaorientaatiota, maahanmuuttajanaisten työllistymisen edistämistä sekä tasa-arvotoimia (ml. perheväkivallan, kunniaan liittyvä väkivallan ja naisten sukuelinten silpomisen ehkäisy) osana perheiden kotoutumisen kokonaisuutta. Lisäksi tarkennettiin, että kotouttamistoimenpiteisiin sisällytetään ukrainalaisten neuvonta ja ohjaus tilapäisen suojelun asteittaisen lakkauttamisen yhteydessä. Vastaavat kirjaukset tehdään toimeenpanosuunnitelmaan.

Erityistavoitteen 3 puitteissa osallistutaan laittoman muuttoliikkeen torjuntaan, tehostetaan tehokasta, turvallista ja ihmisarvoista palauttamista ja takaisinottoa sekä edistetään alkuvaiheessa tapahtuvaa uudelleenkotouttamista kolmansissa maissa. Ohjelman muutoksessa ohjelmaan lisättiin Pakti ja Ukraina -erityistoimi, jonka puitteissa toteutetaan paktia koskevan kansallisen täytäntöönpanosuunnitelman mukaisia toimenpiteitä. Erityistavoitteesta poistettiin toimia, joiden toimeenpanoa ei katsottu ajankohtaiseksi tällä ohjelmakaudella, tai joita oli jo rahoitettu budjettirahoituksella. Tällaisia olivat esim. säilöönnoton tiloihin ja palvelukonseptiin liittyvät toimet ja eräät tietojärjestelmäkehitykseen liittyvät toimet. Lisäksi poistettiin viittaukset Yhdenvertaisuusvaltuutetun roolista osana pakkopalautusoperaatioita. Vastaavat muutokset sisällytetään toimeenpanosuunnitelmaan.

Toimeenpanosuunnitelman keskeiset muutokset

Toimeenpanosuunnitelman kappaleet 1 Johdanto sekä 2 Ohjelman toimeenpano päivitetään vastaamaan ohjelman toimeenpanon tilannetta. Toimeenpanosuunnitelman kappale 3 Ohjelman erityistavoitteiden mukaisesti toteutettavat toimet ja rahoituksen kohdentaminen vuosina 2025–2026 päivitetään vastaamaan kyseisinä vuosina rahoitettavaksi suunniteltuja toimia.

Erityistavoitteeseen 1 lisätään erityistoimi EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen (pakti) täytäntöönpano. Toimeenpanosuunnitelmasta poistetaan toimet 1A4 Uudelleensijoittamisen laadun ja tehokkuuden arvioiminen, sekä 1B2 Yksityismajoituksessa olevien asiakkaiden tukeminen. Toimeenpano 1C1 Kiintiöpakolaisten valintamenettelyiden kehittäminen koskeva kuvaus päivitetään. Rahaston operatiivista tukea koskevaa kuvausta täsmennetään.

Erityistavoitteessa 2 laillisen maahanmuuton osalta priorisoidaan oleskelulupakäsittelyn tehostamistoimia kohdentamalla laillisen maahanmuuton osuutta rahoituksesta toimeen 2B1 Oleskelulupaprosessien tehostaminen ja kehittäminen. Lisäksi kotoutumista koskevat toimet 2D2 Yhteiskuntaorientaatio alkuvaiheen kotoutumisessa, 2D5 Maahanmuuttajanaisten työllisyyden esteiden madaltaminen ja toimintakyvyn vahvistaminen ja 2D7 Maahanmuuttajaperheiden kotoutumisen tukeminen päivitetään kuvausten osalta niin, että ne vastaavat hallitusohjelman mukaisia painotuksia. Ahvenanmaata koskien toimeenpanosuunnitelmassa täsmennetään, että Ahvenanmaata koskevien mahdollisten kehittämishankkeiden tulee edistää vähintään yhden haussa avoinna olevien toimien mukaisia tavoitteita.

Erityistavoitteeseen 3 lisätään erityistoimi EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen (pakti) täytäntöönpano. Toimeenpano 3A2 Säilöönottotoiminta ja vaihtoehtoiset turvaamistoimet lisätään maininta viranomaisten tietojärjestelmien kehittämistoimista huomioiden maastapoistamisasioihin liittyvä tiedon ja tilastoinnin tarve, ja siitä poistetaan eräät säilöönoton fasiliteetteihin ja palvelusisältöihin liittyvät maininnat. Rahaston operatiivista tukea koskevaa kuvausta täsmennetään.

Suomen ohjelmaan lisättävä rahoitus

Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston Suomen ohjelman perusrahoitus ohjelmakauden alussa oli 67 926 042 euroa. Lisäksi ohjelmaan on saatu aiemmin lisärahoitusta rahaston temaattisen välineen kautta 51 701 400 euroa.

Vuonna 2024 toteutetun väliarvioinnin yhteydessä komissio osoitti Suomelle ohjelmaan lisärahoitusta 11 288 612 euroa sillä perusteella, että vähintään 10 % alkuperäisestä rahoitusosuudesta oli väliarviointiin mennessä haettu maksuun. Lisärahoitus on allokoitu jäsenvaltioille rahastoa koskevassa asetuksessa määriteltyjen kriteerien perusteella. Lisäksi komissio osoitti Suomelle EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen toimeenpanon valmistelua ja toimeenpanoa varten erityistoimirahoitusta 27 051 419 euroa. Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston Suomen ohjelman kokonaisrahoitus on lisäysten jälkeen 157 967 473 euroa.

Toimeenpanosuunnitelmaan 2025–2026 on sisällytetty edellä mainittu lisärahoitus.